

РОЗДІЛ 4 СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ У ФОРМУВАННІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА

Вінтоняк А. М.

ВСТУП

Динаміка сучасного розвитку світової та національних економік свідчить про поступовий перехід від домінування виключно економічних пріоритетів до комплексного врахування соціальних та безпекових чинників. У цих умовах економічна стійкість суспільства перестає розглядатися лише як здатність до відновлення макроекономічних показників, а трактується значно ширше – як спроможність соціально-економічної системи зберігати цілісність, адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх викликів та забезпечувати належний рівень якості життя населення. Такий підхід обумовлює необхідність переосмислення ролі інвестиційних процесів, зокрема через призму їх соціальної спрямованості.

У цьому контексті соціальні інвестиції набувають значення не просто одного з напрямів вкладення ресурсів, а важливого інструменту довгострокового впливу на параметри суспільного розвитку. Їх специфіка полягає у поєднанні економічної доцільності із соціальним ефектом, що проявляється у формуванні людського капіталу, зміцненні соціальної інфраструктури, підвищенні рівня доступності базових суспільних благ та зниженні соціальної напруженості.

Особливого значення зазначені процеси набувають в умовах сучасного стану української економіки, яка функціонує під впливом масштабних трансформаційних змін. Сукупність таких чинників, як воєнні ризики, структурні дисбаланси, демографічні втрати, активізація міграційних процесів та зростання соціальної вразливості населення, формує нову реальність, у якій питання економічної стійкості тісно переплітається із питаннями соціальної безпеки.

Водночас варто зазначити, що потенціал соціальних інвестицій в Україні реалізується неповною мірою. Це пов'язано як із обмеженістю фінансових можливостей, так і з недостатньою інституційною зрілістю механізмів їх впровадження. Серед ключових стримуючих факторів

доцільно виділити фрагментарність державної політики у цій сфері, недостатній рівень розвитку партнерства між державою, бізнесом і громадянським суспільством, а також відсутність чітких критеріїв оцінювання ефективності соціальних інвестицій.

З огляду на зазначене, актуальність дослідження соціальних інвестицій як чинника формування економічної стійкості та безпеки суспільства є беззаперечною. Особливий інтерес становить визначення взаємозв'язку між обсягами та напрямками соціального інвестування і рівнем стійкості соціально-економічної системи.

Метою даного розділу є формування цілісного наукового уявлення про соціальні інвестиції як інструмент забезпечення економічної стійкості та безпеки суспільства. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань, серед яких: поглиблення теоретичного розуміння сутності соціальних інвестицій; визначення їх функціонального призначення у системі економічної стійкості; дослідження механізмів їх впливу на соціально-економічні процеси; аналіз сучасного стану розвитку соціального інвестування в Україні; обґрунтування перспективних напрямів його активізації в умовах трансформаційних змін.

Логіка побудови розділу відображає послідовність наукового дослідження обраної проблематики. У першій частині розглядаються теоретичні засади соціальних інвестицій у контексті забезпечення економічної стійкості суспільства. Друга частина присвячена дослідженню їх ролі як інструменту підвищення стійкості соціально-економічної системи з акцентом на практичні аспекти реалізації. У третій частині окреслено ключові проблеми розвитку соціальних інвестицій в Україні та визначено перспективи їх подальшого поширення в умовах сучасних трансформацій.

Отже, соціальні інвестиції виступають важливим елементом формування нової моделі розвитку, орієнтованої на поєднання економічної ефективності, соціальної справедливості та безпекової стабільності. Їх дослідження відкриває можливості для удосконалення підходів до управління розвитком суспільства та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу в довгостроковій перспективі.

4.1. Теоретичні засади соціальних інвестицій у системі забезпечення економічної стійкості суспільства

У сучасних умовах розвитку світової економіки провідну роль у формуванні суспільного добробуту відіграють людський, інтелектуальний та соціальний капітал. Саме ці ресурси значною мірою визначають рівень конкурентоспроможності економічних систем і виступають важливим чинником їх довгострокового розвитку. Останніми роками в Україні проблема соціальної відповідальності бізнесу набула особливої актуальності. Це зумовлено тим, що держава з різних причин не завжди спроможна забезпечити належний рівень соціального захисту населення. Встановлені мінімальні соціальні стандарти часто не відповідають реальним потребам суспільства, а існуючі механізми соціальної підтримки виявляються недостатньо ефективними у розв'язанні нагальних соціальних проблем.

У зв'язку з цим зростає значення соціального інвестування як цілеспрямованого процесу спрямування ресурсів на розвиток соціальної сфери – середовища, у якому формуються та розвиваються людський, інтелектуальний і соціальний капітал. Соціальні інвестиції виступають важливим інструментом реалізації соціальної відповідальності на різних рівнях управління та спрямовані на досягнення позитивного суспільного ефекту в довгостроковій перспективі.

У працях українських науковців-економістів соціальні інвестиції бізнесу розглядаються як сукупність фінансових ресурсів, матеріальних, технологічних, управлінських та інших можливостей компаній, які спрямовуються за рішенням керівництва на реалізацію соціальних програм. Такі програми формуються з урахуванням інтересів основних внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін. Передбачається, що в довгостроковій перспективі їх реалізація забезпечить компанії певний соціальний і економічний результат, який не завжди має чітко вимірюваний характер¹.

На думку А. В. Бондаренко та Л. О. Омелянович, соціальне інвестування виступає одним із механізмів практичної реалізації корпоративної соціальної відповідальності. Воно здійснюється через впровадження цільових програм, спрямованих на задоволення потреб ключових груп зацікавлених сторін, зокрема споживачів, працівників підприємства та місцевих громад. Водночас соціальне інвестування має

---

¹ Герасименко Г. В. Соціальні інвестиції: витоки ідеї та теоретичне обґрунтування поняття. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 2(60). С. 22–23.

більшість ознак, притаманних традиційній інвестиційній діяльності, однак відрізняється від неї насамперед специфікою об'єкта інвестування².

У сучасних умовах соціальні інвестиції на мікрорівні можна розглядати як вкладення ресурсів домогосподарствами та окремими особами у власний розвиток і підвищення якості життя. Такі інвестиції спрямовуються не лише на отримання економічних вигод у майбутньому, а й на досягнення соціальних результатів. До соціальних інвестицій домогосподарств належать витрати на освіту дорослих членів сім'ї та їхніх дітей, професійну підготовку і підвищення кваліфікації, формування здорового способу життя, профілактику та лікування захворювань, медичне страхування, страхування від нещасних випадків і втрати працездатності. Важливим напрямом таких вкладень також є підтримка інтелектуального, культурного та духовного розвитку особистості.

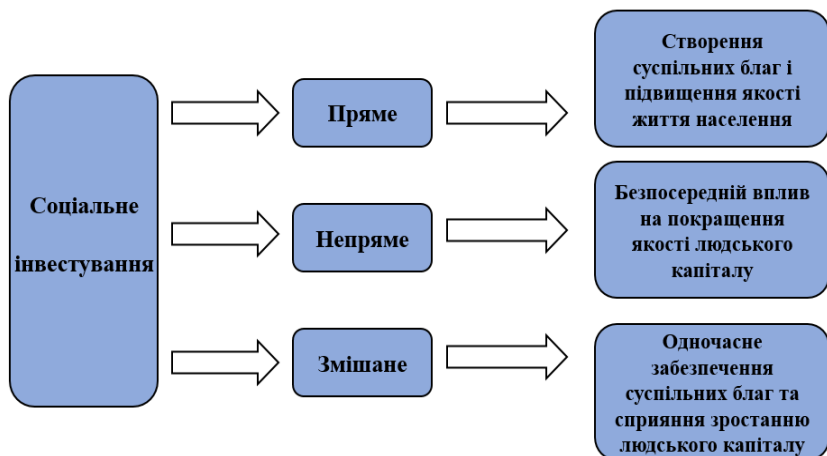
Соціальне інвестування виступає одним із механізмів реалізації корпоративної соціальної відповідальності підприємств. Воно здійснюється через впровадження цільових програм, орієнтованих на задоволення потреб основних груп зацікавлених сторін, зокрема споживачів, працівників і місцевих громад. За своєю суттю соціальне інвестування має більшість характеристик, притаманних традиційним інвестиціям, однак відрізняється від них специфікою об'єкта вкладення ресурсів. Водночас однією з основних проблем у цій сфері залишається недостатній обсяг соціальних інвестицій.

Загалом соціальні інвестиції можна трактувати як добровільну участь бізнесу у вирішенні суспільно значущих проблем і розвитку соціальної сфери. До найбільш поширених форм такого інвестування належать спонсорська підтримка, корпоративна благодійність, соціальне піклування, співпраця з місцевими громадами та органами влади, а також реалізація різноманітних партнерських програм.

З метою формування та відтворення людського капіталу, відповідно до потреб сучасного економічного розвитку, власне і здійснюється соціальне інвестування, яке пропонуємо розділяти на три основні групи залежно від способів їх реалізації та очікуваних результатів (Рис. 1).

---

² Бондаренко А. В. Соціальне інвестування як фактор забезпечення соціально-економічного розвитку держави. *Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури*. 2009. № 5(79). С. 201–203.

Рис. 1. Соціальне інвестування залежно від способів реалізації та очікуваних результатів

Джерело: складено автором

У науковій літературі соціальні інвестиції зазвичай розглядаються крізь призму двох основних підходів.

Перший підхід пов'язаний із трактуванням соціальних інвестицій у межах концепції корпоративної соціальної відповідальності. У цьому контексті йдеться про соціальну діяльність підприємств, спрямовану як на зовнішнє середовище, так і на внутрішні потреби організації. З одного боку, така діяльність сприяє формуванню позитивного іміджу компанії в очах громадськості, а з іншого – забезпечує працівникам певні соціальні блага та покращує умови їхньої праці.

Другий підхід розглядає соціальні інвестиції як вкладення у розвиток людського капіталу. Подібні інвестиції сприяють підвищенню професійної компетентності працівників, розвитку їхніх здібностей і, відповідно, зростанню продуктивності праці³. До інвестицій у людський капітал зазвичай відносять витрати на освіту протягом життя, охорону здоров'я, формування гуманітарних складників розвитку особистості,

³ Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій : кол. монографія / За ред. Е.М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України. 2006. 356 с.

посилення мотивації працівників, трудову мобільність, а також пошук та використання економічно значущої інформації.

На наш погляд, зазначені підходи не є взаємовиключними, а навпаки – тісно взаємопов’язані між собою. Саме тому соціальні інвестиції доцільно розглядати одночасно у двох зазначених вимірах. У межах концепції корпоративної соціальної відповідальності вони виступають складовою інвестицій у людський капітал, тоді як інвестиції у людський капітал, у свою чергу, є важливим елементом системи соціальних інвестицій загалом (Рис. 2). На рисунку відтворено ієрархічну структуру соціального інвестування у контексті економічної стійкості та безпеки суспільства. Соціальні інвестиції у цій структурі виступають ширшим поняттям – це загальна категорія вкладень, що здійснюються як бізнесом, так і окремими домогосподарствами. Ці інвестиції реалізуються через два напрями – корпоративна соціальна відповідальність (діяльність підприємства, спрямована на соціальні та екологічні цілі); інвестиції у людський капітал (вкладення у розвиток компетенцій, здоров’я, освіти та мотивації людей, що підвищує їхню продуктивність і професійну ефективність). Їх результатом є розвиток суспільства та економічна стійкість.

Згідно з результатами глобального дослідження розвитку економіки знань, здійсненого European Bank for Reconstruction and Development у 2019 році, найбільш інтенсивне формування та поширення економіки знань спостерігається у високорозвинених державах.

Україна, маючи значення індексу Knowledge Economy Index на рівні 4,33, належить до групи країн, для яких характерна початкова стадія становлення економіки знань⁴. За таких умов одним із ключових факторів економічного зростання виступає технологічний прогрес. У більшості випадків технологічні трансформації є результатом накопичення нових знань та їх практичного застосування у вигляді сучасних технологій.

Використання наукових розробок та впровадження інноваційних рішень сприяє формуванню нових знань, що згодом інтегруються в економічні процеси та стимулюють подальший розвиток економіки. Економічне зростання, зумовлене розвитком економіки знань, своєю чергою, активізує інвестиційну діяльність та створює передумови для подальшого зміцнення економічної системи. Саме тому сучасні

---

⁴ Introducing the EBRD Knowledge Economy Index, European Bank for Reconstruction and Development. 2019. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/introducing-the-ebrd-knowledge-economy-index.html>

дослідники приділяють значну увагу ролі людського капіталу як одного з ключових чинників економічного розвитку.

Рис. 2. Модель взаємодії соціальних інвестицій та розвитку людського капіталу в корпоративному контексті

Джерело: складено автором

У сучасних умовах функціонування ринкової економіки процес формування людського капіталу характеризується низкою нових особливостей. Насамперед важливого значення набуває принцип безперервності освіти, що передбачає тісний зв'язок навчання з професійною діяльністю людини протягом усього періоду її трудової активності. Не менш важливою є здатність індивіда ефективно використовувати накопичені знання та практичні навички для створення нових ідей, технологій та інноваційних рішень. Крім того, розвиток інноваційної економіки висуває вимоги щодо постійного вдосконалення професійних компетенцій і розвитку творчого потенціалу не лише

окремих працівників, але й колективів підприємств, установ та організацій загалом ⁵.

Економічний розвиток значною мірою залежить від інвестицій у людину, зокрема у її здоров'я, освіту та загальну якість життя. Відповідно, недостатній рівень економічного зростання часто зумовлений браком ресурсів, спрямованих на розвиток людського потенціалу. У цьому контексті інвестиції виступають ключовим механізмом формування та нарощування людського капіталу.

Соціальні інвестиції в людський капітал можна визначити як сукупність вкладень, спрямованих на розвиток і реалізацію потенціалу людини. Зростання рівня людського капіталу, що відбувається завдяки таким інвестиціям, сприяє підвищенню індивідуальних доходів населення, зростанню ефективності діяльності підприємств і, як наслідок, позитивно впливає на темпи економічного розвитку. Водночас процес відтворення людського капіталу потребує значних фінансових та матеріальних ресурсів як з боку окремої особи, так і з боку суспільства загалом. У цьому процесі беруть участь державні інституції, приватний сектор, домогосподарства, громадські організації та інші суб'єкти.

Таким чином, витрати, спрямовані на розвиток людини, за своєю економічною суттю подібні до інвестицій в інші види капіталу, тому в економічній теорії їх часто узагальнюють у понятті соціального інвестування в людський капітал. Джерелами таких інвестицій можуть виступати держава, громадські та благодійні організації, регіональні структури, підприємства, домогосподарства, міжнародні фонди та організації, а також заклади освіти.

У науковій літературі існують різні підходи до класифікації видів людського капіталу. Найпоширенішим є поділ за напрямками витрат і вкладень у його розвиток. У цьому контексті зазвичай виокремлюють три основні складові людського капіталу: капітал освіти, капітал здоров'я та культурний капітал.

Опираючись на дослідження інших науковців, пропонуємо розглядати людський капітал на трьох основних рівнях: особистісному, організаційному та загальнодержавному (Рис. 3). Напрацювання на особистісному дозволяють людині брати участь у економічній діяльності,

---

⁵ Амосов О., Дегтяр А. Формування людського капіталу в умовах інноваційної економіки: методологічний аспект. *Публічне управління: теорія та практика* : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Харків : Вид-во «ДокНаукДержУпр». 2011. № 3(7) С. 164–172.

отримувати доходи та інші вигоди. У науковій літературі цей вид капіталу часто ототожнюють із формою приватної власності, що здатна приносити прибуток, подібно до матеріальних чи фінансових активів⁶. На рівні підприємства поєднання складових людського капіталу формує конкурентні переваги організації та сприяє підвищенню ефективності її функціонування. У масштабах держави людський капітал забезпечує економічне зростання та зміцнення позицій країни у глобальному середовищі⁷.

Соціальне інвестування також можна розглядати як гнучкий механізм управління ризиками, який сприяє зменшенню вразливості економіки до кризових явищ. Його реалізація забезпечує розвиток соціального капіталу та формування стійких взаємозв'язків між державними структурами, бізнесом і суспільством.

Рис. 3. Рівні людського капіталу

Джерело: складено автором

У контексті забезпечення економічної безпеки соціальні інвестиції відіграють важливу роль на різних рівнях. Зокрема, у фінансовій площині вони сприяють розширенню джерел фінансування через залучення

⁶ Ящук Т.А. Сутність концепції людського капіталу. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4(21). С. 71–75.

⁷ Точиліна Ю. Ю. Роль людського капіталу в інноваційному розвитку національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 26 (2). С. 88–91.

приватних ресурсів до вирішення суспільно значущих завдань. У соціальному вимірі їх вплив проявляється у скороченні соціальної нерівності, підтримці зайнятості населення та розвитку людського потенціалу, що підсилює стабільність економічної системи. На інституційному рівні такі інвестиції стимулюють удосконалення правил функціонування ринку, розвиток партнерських відносин і підвищення рівня довіри між його учасниками. Водночас в інноваційній сфері вони сприяють впровадженню новітніх підходів до ведення бізнесу, які поєднують економічну вигоду із суспільною цінністю.

Отже, соціальне інвестування доцільно трактувати як комплексний інструмент, що об'єднує економічні, соціальні та безпекові аспекти розвитку. Його значення для економічної безпеки полягає у здатності підвищувати адаптивність господарських систем до нестабільних умов, зміцнювати їхню стійкість та забезпечувати передумови для довгострокового зростання. Саме універсальність такого підходу обумовлює необхідність подальшого опрацювання механізмів інтеграції соціального інвестування у систему економічної безпеки⁸.

У межах проведеного дослідження нами запропоновано модель інтеграції соціального інвестування в економічну безпеку країни (Табл. 1).

Створення моделі ґрунтується на використанні різних підходів, серед яких виділяємо:

- системний + інституційний;
- структурно-функціональний;
- ризик-орієнтований;
- стейкхолдерський + адаптивний.

У процесі розробки моделі інтеграції соціального інвестування в систему економічної безпеки використано комплекс взаємодоповнюючих наукових підходів. Зокрема, поєднання системного та інституційного підходів дало змогу розглядати соціальне інвестування як складову цілісної архітектури економічної безпеки, що функціонує у взаємодії з ключовими інституційними середовищами. Це дозволило визначити роль держави, ринку та громадянського суспільства у формуванні умов для ефективного залучення та використання соціальних інвестицій, а також окреслити вплив інституційних норм і правил на їх результативність.

---

⁸ Шандова Н., Стемковський В. Потенціал соціального інвестування для забезпечення економічної безпеки в кризових умовах. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. № 1(15). DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0128>

Таблиця 1

Модель інтеграції соціального інвестування в економічну безпеку

Учасники відносин	Ключові функції у соціальному інвестуванні	Очікувані ефекти для економічної безпеки
Держава	Нормативно-правове регулювання; Створення стимулів (податкових, фінансових); Гарантування прозорості ринку	Мінімізація регуляторних загроз і забезпечення стійкості фінансової системи
Бізнес	Інтеграція ESG/CSV у стратегії; Реалізація імпакт-проектів; Партнерство з громадами	Розширення структури інвестиційних надходжень і зростання конкурентоспроможності
Громади та громадянське суспільство	Ініціювання локальних соціальних проєктів; Участь у краудфандингових і кооперативних програмах; Моніторинг і контроль прозорості	Поглиблення соціальної інтеграції та вдосконалення людського капіталу
Міжнародні організації та донори	Фінансування відновлення та реформ; Передача знань, кращих практик; Інституційна підтримка PPP	Залучення до глобальних фінансових потоків і застосування новітніх практик
Гібридна взаємодія (PPP, партнерські екосистеми)	Координація спільних проєктів; Узгодження цілей держави, бізнесу й громад; Створення мультиплікативного ефекту	Підсилення стійкості економіки та зменшення впливу кризових факторів

Джерело: складено автором на основі ⁹

Застосування структурно-функціонального підходу сприяло ідентифікації основних функцій соціального інвестування в контексті забезпечення економічної безпеки, зокрема стабілізаційної, соціальної, інноваційної та безпекової. У межах цього підходу здійснено розподіл зазначених функцій за рівнями реалізації (мікро, мезо- та макрорівень),

⁹ Шандова Н., Мешкова-Кравченко Н., Стемковський В. Моделі інтеграції соціального інвестування у забезпеченні економічної безпеки в умовах ринкової нестабільності. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 346(5). С. 274–281. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-39>

що дозволило більш чітко визначити механізми їх впливу на стійкість економічної системи ¹⁰.

Ризик-орієнтований підхід було використано для оцінювання потенціалу соціального інвестування як інструменту зниження економічних, соціальних та інституційних ризиків. Це дало можливість обґрунтувати його роль у підвищенні адаптивності економіки до кризових викликів та мінімізації негативних наслідків зовнішніх і внутрішніх загроз.

Стейкхолдерський у поєднанні з адаптивним підходом забезпечив врахування інтересів та ролей ключових учасників процесу соціального інвестування – держави, бізнесу, громад та міжнародних організацій. Така комбінація підходів дозволила сформувати модель, орієнтовану на гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища, узгодження інтересів різних груп стейкхолдерів і підвищення ефективності їх взаємодії в умовах нестабільності. Формування моделі передбачало врахування низки ключових критеріїв, що відображають її результативність. До них віднесено здатність до адаптації в умовах нестабільності, ефективність використання ресурсів, рівень інноваційності, соціальний ефект, зокрема вплив на розвиток людського капіталу та зменшення нерівності, а також безпекову складову, яка проявляється у зниженні чутливості економіки до різноманітних ризиків ¹¹.

Розробка моделі проводилася послідовно у кілька етапів. На першому кроці визначалися основні учасники соціального інвестування, серед яких держава, бізнес, місцеві громади та міжнародні організації. Наступним етапом було уточнення їхніх функцій у різних сценаріях інтеграції. Завершальним кроком стало створення комплексної інтеграційної моделі, яка описує очікувані ефекти для економічної безпеки при взаємодії учасників відносин.

---

¹⁰ Воронцова А. С., Єльнікова Ю. В., Рудиченко А. Г. Структурно-функціональний підхід до ідентифікації відповідального інвестування. *Вісник Сумського державного університету*. 2021. Серія «Економіка» (1). С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1-5>

¹¹ Yelnikova Y., Plastun A., Makarenko I. Substantiation of the essence and typology of responsible investing as a mechanism of public investment policy. *Modern Economics* 2020. Vol. 20. P. 105–111. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-17).

4.2. Соціальні інвестиції як інструмент підвищення економічної стійкості суспільства

Соціальні інвестиції виступають важливим інструментом зміцнення економічної стійкості суспільства, оскільки поєднують економічні, соціальні та безпекові аспекти розвитку. Вони спрямовані на підтримку ключових сфер суспільного життя, таких як освіта, охорона здоров'я, соціальна інфраструктура, та забезпечують створення умов для підвищення людського капіталу і соціальної згуртованості. Завдяки соціальним інвестиціям державні, корпоративні та громадські структури можуть спільно реагувати на соціально-економічні виклики, знижувати нерівність і підтримувати зайнятість, що безпосередньо впливає на стабільність економічної системи ¹².

На фінансовому рівні соціальне інвестування сприяє диверсифікації джерел ресурсів, залучаючи приватний капітал до реалізації соціально значущих проєктів. Це дозволяє зменшити залежність економіки від окремих фінансових потоків та підвищує її здатність протистояти кризовим потрясінням. У той же час соціальні інвестиції формують інституційну базу для прозорих правил гри на ринку, розвиток партнерств між державними, приватними та громадськими структурами, а також підвищують довіру до економічної системи в цілому.

Соціальне інвестування також відіграє важливу роль у впровадженні інновацій та сучасних бізнес-моделей, які поєднують фінансову прибутковість із соціальною місією. Це дозволяє створювати механізми довгострокового розвитку економіки, сприяє зростанню продуктивності праці та підвищенню конкурентоспроможності національних економічних систем. Таким чином, соціальні інвестиції стають не лише джерелом соціальних благ, а й ключовим елементом адаптивності та стійкості суспільства перед викликами глобальної економіки.

З огляду на викладене, інтеграція соціального інвестування у стратегії економічної політики держави є необхідною умовою підвищення стійкості та безпеки економічної системи. Використання соціальних інвестицій як комплексного інструменту дозволяє забезпечити гармонізацію економічних, соціальних та інноваційних цілей, створюючи

---

¹² Фірстенко О. В. Інвестиції в людський капітал як драйвер економічного зростання в повоєнний період: український контекст. *Наукові праці МАУП. Економічні науки*. 2025. № 1. С. 45–52.

передумови для стабільного розвитку суспільства навіть у нестабільних умовах зовнішнього середовища.

Соціальні інвестиції в освітню сферу є ключовим механізмом формування людського капіталу та підвищення економічної стійкості суспільства. Вони спрямовані на розвиток якості навчання, модернізацію навчальної інфраструктури, підготовку висококваліфікованих фахівців та забезпечення рівного доступу до освіти. Завдяки такому інвестуванню державні, корпоративні та громадські структури можуть формувати компетентну, адаптивну та соціально відповідальну робочу силу, що здатна ефективно реагувати на зміни економічного середовища та підтримувати стабільність національної економіки.

Інвестиції в освіту сприяють також зменшенню соціальної нерівності, створенню умов для розвитку творчого та інноваційного потенціалу населення, а відтак підвищують конкурентоспроможність країни на глобальному ринку. На рівні підприємств корпоративне соціальне інвестування в освіту реалізується через професійне навчання, програми стажувань та партнерства з навчальними закладами, що дозволяє забезпечувати безперервне оновлення навичок та підвищення кваліфікації персоналу¹³.

Соціальні інвестиції в освіту інтегруються у стратегії економічної безпеки через підвищення адаптивності людського капіталу до кризових викликів, мінімізацію ризиків нестачі кваліфікованих кадрів та підтримку інноваційного розвитку. Таким чином, освітні соціальні інвестиції виконують комплексну функцію: вони одночасно підсилюють соціальну згуртованість, зміцнюють економічну стійкість і сприяють довгостроковому розвитку суспільства. Виділяючи соціальні інвестиції в освіту як окремий вид соціального інвестування, варто виділити основні напрями їх реалізації (Рис. 4)¹⁴. Серед важливих акцентуємо увагу на модернізації інфраструктури, яка передбачає оновлення матеріально-технічної бази, будівництво та ремонт шкіл, забезпечення безпечних умов (укриття), створення цифрових класів. Виділяємо також цифровізацію та інновації, що передбачає впровадження STEM-освіти, закупівлю комп'ютерної техніки, розробку онлайн-платформ та програмного забезпечення для навчання. Якщо вести мову про професійний розвиток

---

¹³ Герасименко Г. В. Регіональні проблеми фінансування людського розвитку в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2010. Т. 2. № 3 (48). С. 123–127.

¹⁴ Гайдук І. С. Значення освіти для розвитку людського потенціалу в Україні. *Розвиток людського капіталу*. 2024. С. 51–58.

педагогів, то у цьому контексті маються на увазі інвестиції у навчання вчителів, підвищення їх кваліфікації, підтримка та мотивація освітнього персоналу. Інклюзивність та рівний доступ передбачає проекти для дітей з особливими потребами, гранти для здобувачів з вразливих груп населення. Також важливим напрямом є розвиток професійної освіти, що об'єднує співпрацю з бізнесом для адаптації навчальних програм до потреб ринку праці, створення навчально-практичних центрів.

Рис. 4. Основні напрями соціальних інвестицій в освіту

Джерело: складено автором

Система соціального страхування у сфері охорони здоров'я відіграє ключову роль у забезпеченні соціальної стабільності та підтримці економічної рівноваги суспільства. Її сутність полягає у створенні механізмів фінансового захисту населення від ризиків, пов'язаних із втратою здоров'я, що дозволяє уникнути надмірного навантаження на домогосподарства. У цьому контексті соціальне медичне страхування виступає не лише інструментом соціальної політики, а й важливою складовою інвестицій у розвиток людського потенціалу.

В українських реаліях трансформація підходів до фінансування охорони здоров'я пов'язана з переходом до нової моделі організації

медичних послуг. Значну роль у цьому процесі відіграє Національна служба здоров'я України, яка забезпечує централізоване фінансування медичних закладів відповідно до фактично наданих послуг. Такий механізм сприяє підвищенню прозорості розподілу коштів, формує стимули до покращення якості обслуговування та забезпечує більш раціональне використання бюджетних ресурсів¹⁵.

Фінансування медичної допомоги в межах програми державних гарантій фактично виконує функцію базового страхового механізму, який забезпечує доступ громадян до гарантованого переліку послуг. Завдяки цьому досягається частковий перерозподіл фінансових ризиків між державою та населенням, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності. Додатковим елементом системи виступає добровільне медичне страхування, яке розширює можливості отримання медичних послуг та підвищує їх якість за рахунок залучення приватних ресурсів.

З позицій економічної безпеки соціальне страхування у медичній сфері сприяє зниженню соціально-економічних втрат, пов'язаних із захворюваністю, та підтримує належний рівень працездатності населення. Це, у свою чергу, позитивно впливає на продуктивність праці, рівень зайнятості та загальну стабільність економічної системи. В умовах сучасних викликів, зокрема воєнних та демографічних, значення таких механізмів суттєво зростає, оскільки вони забезпечують адаптивність і стійкість соціально-економічних процесів.

Отже, соціальне страхування у сфері охорони здоров'я в Україні доцільно розглядати як багатофункціональний інструмент, що поєднує елементи фінансового захисту, соціального забезпечення та інвестування у людський капітал. Його подальший розвиток має бути орієнтований на вдосконалення механізмів фінансування, розширення доступності медичних послуг та підвищення ефективності взаємодії між державним і приватним секторами¹⁶.

Соціальне інвестування у розвиток соціальної інфраструктури є важливим напрямом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку та підвищення якості життя населення. Воно охоплює вкладення ресурсів у створення та модернізацію об'єктів, що забезпечують базові потреби суспільства, зокрема житлово-комунальне господарство, транспортну інфраструктуру, заклади освіти, охорони здоров'я, культури

---

¹⁵ Коваль О. П. Медичне страхування як складова соціального захисту населення в Україні. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 45–50.

¹⁶ Лехан В. М., Крячкова Л. В., Волчек В. В. Система охорони здоров'я в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Дніпро : Ліра. 2018. 224 с.

та соціального обслуговування. Такий вид інвестування формує основу для ефективного функціонування економіки, сприяє соціальній інтеграції та підвищує рівень добробуту громадян.

Вкладення у соціальну інфраструктуру мають мультиплікативний ефект, оскільки створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу, підвищення зайнятості та зростання продуктивності праці. Розвинена інфраструктура забезпечує доступ до якісних послуг, зменшує територіальні диспропорції та сприяє збалансованому розвитку регіонів. У цьому контексті соціальні інвестиції виступають не лише інструментом задоволення соціальних потреб, а й фактором підвищення конкурентоспроможності економіки ¹⁷.

В українських умовах особливої актуальності набуває відновлення та модернізація соціальної інфраструктури, що зазнала значних втрат унаслідок воєнних дій. Соціальні інвестиції у цій сфері спрямовуються на відбудову житла, об'єктів критичної інфраструктури, закладів освіти та охорони здоров'я, а також на розвиток громадських просторів. Важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця держави, місцевих громад, бізнесу та міжнародних організацій, що дозволяє акумулювати необхідні ресурси та забезпечити ефективну реалізацію проєктів.

З позицій економічної безпеки соціальне інвестування в інфраструктуру сприяє підвищенню стійкості економічної системи до зовнішніх і внутрішніх викликів. Воно зменшує соціальну напруженість, покращує умови проживання населення та створює передумови для довгострокового економічного зростання. Крім того, розвиток інфраструктури підвищує інвестиційну привабливість територій та стимулює залучення додаткових фінансових ресурсів.

Як бачимо, соціальне інвестування у соціальну інфраструктуру є стратегічним напрямом державної та регіональної політики, що поєднує економічні та соціальні цілі розвитку. Його ефективна реалізація дозволяє забезпечити збалансований розвиток територій, підвищити рівень життя населення та зміцнити економічну стійкість суспільства ¹⁸.

Для України, яка перебуває у процесі глибоких трансформацій та післявоєнного відновлення, особливої актуальності набуває ефективне використання чинників соціально-економічного розвитку.

---

¹⁷ Куйбіда В. С., Негода В. А. Соціальна інфраструктура та її роль у забезпеченні сталого розвитку територій. Київ : НАДУ. 2018. 180 с.

¹⁸ Бутко М. П., Козловський С. В. Розвиток соціальної інфраструктури як чинник підвищення конкурентоспроможності регіонів. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. С. 45–52.

Сучасні дослідження підтверджують, що зростання обсягів соціальних інвестицій сприяє підвищенню продуктивності економіки, покращенню якості життя населення та довгостроковому економічному зростанню. Водночас ефективність таких інвестицій значною мірою залежить від інституційної спроможності держави, зокрема прозорості судової системи, рівня корупції, якості державного управління та стабільності податкової політики.

Досвід країн із високими темпами розвитку демонструє, що стійке економічне зростання забезпечується завдяки комплексній взаємодії державного сектору, бізнесу та громадянського суспільства. Особливо показовим є приклад держав Східної Азії – Південної Кореї, Сінгапуру, Тайваню та Гонконгу, де значну роль у досягненні економічного прориву відіграли саме соціальні інвестиції. Йдеться про активне фінансування освіти, науки, охорони здоров'я, забезпечення рівного доступу до можливостей, а також розвиток партнерства між державою та приватним сектором.

Водночас важливо підкреслити, що позитивний вплив на розвиток мають лише ті соціальні інвестиції, які спрямовані на досягнення суспільного блага, а не обслуговують інтереси окремих привілейованих груп. Нецільове або неефективне використання ресурсів може призводити до поглиблення соціальної нерівності та зниження довіри до інститутів влади.

Отже, особливої уваги потребує дослідження механізмів формування та реалізації соціальних інвестицій в Україні, з урахуванням регіональних особливостей, а також пошук ефективних інструментів їх залучення та використання в умовах сучасних викликів¹⁹.

З метою забезпечення результативного управління соціально відповідальним інвестуванням на рівні підприємства доцільним є формування цілісного організаційно-економічного механізму, який дозволяє відобразити та впорядкувати сукупність взаємозалежностей, що виникають у процесі його реалізації.

На наш погляд, такий механізм має включати низку взаємопов'язаних компонентів, серед яких ключовими є: стратегічні орієнтири (мета), базові засади (принципи), учасники процесу (суб'єкти), фінансове забезпечення (джерела фінансування), а також послідовність впровадження (етапи реалізації). Кожен із зазначених елементів потребує

---

¹⁹ Ломачинська І. А., Супруненко М. Д. Формування концепту соціального інвестування у контексті сучасних глобальних викликів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. № 2(54). С. 45–52. DOI: <https://rinek.onu.edu.ua/article/view/297696>

окремого детального розгляду з метою формування цілісного уявлення про функціонування механізму соціально відповідального інвестування (Рис. 5).

Згідно з науковими підходами С. Е. Сардак та І. І. Єгорової, ключова ідея соціального інвестування полягає у гармонізації економічних інтересів із ціннісними орієнтаціями інвестора, що забезпечує одночасне досягнення фінансової віддачі та соціально значущого ефекту²⁰.

Подальший розвиток концепції соціального інвестування в Україні доцільно розглядати крізь призму його впливу на структурні зрушення в економіці та підвищення її конкурентоспроможності. Соціальні інвестиції виступають не лише інструментом покращення добробуту населення, а й важливим чинником формування якісно нового економічного середовища, орієнтованого на інноваційний розвиток та стійке зростання.

Рис. 5. Складові елементи механізму соціально-відповідального інвестування підприємства²¹

²⁰ Сардак С. Е., Єгорова І. І. Зміст і спрямування соціально-відповідального інвестування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 236–240.

²¹ Іванова Т. В. Механізм соціально-відповідального інвестування на підприємствах. *Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"*. 2021. № 19. С. 160–163. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.231976>

В умовах сучасних викликів, зокрема воєнних ризиків, демографічних втрат і міграційних процесів, особливої ваги набувають інвестиції у людський капітал. Освіта, професійна підготовка, перекваліфікація населення та розвиток цифрових компетенцій створюють передумови для відновлення ринку праці та забезпечення його адаптивності до змін. Водночас інвестування в систему охорони здоров'я сприяє підвищенню продуктивності праці, зменшенню соціальних витрат у довгостроковій перспективі та зміцненню національної безпеки.

Окрему увагу слід приділити розвитку соціальної інфраструктури як складової соціального інвестування. Модернізація освітніх закладів, медичних установ, транспортної та житлово-комунальної інфраструктури формує базис для підвищення якості життя населення та активізації ділової активності на регіональному рівні. Це, у свою чергу, стимулює розвиток малого та середнього бізнесу, сприяє залученню інвестицій і зменшенню регіональних диспропорцій.

Важливим напрямом є також активізація участі приватного сектору у процесах соціального інвестування. Практика впровадження принципів ESG (екологічного, соціального та управлінського управління) демонструє, що бізнес дедалі більше орієнтується не лише на отримання прибутку, а й на створення довгострокової соціальної цінності. Партнерство між державою, бізнесом та громадськими організаціями дозволяє акумулювати ресурси, підвищити ефективність реалізації соціальних програм та забезпечити їх адресність.

Разом з тим, ефективність соціальних інвестицій значною мірою залежить від якості інституційного середовища. Необхідними передумовами є прозорість механізмів розподілу ресурсів, підзвітність органів влади, розвиток механізмів громадського контролю та використання цифрових інструментів управління. Впровадження сучасних підходів до оцінки результативності соціальних інвестицій, зокрема через систему індикаторів соціального впливу, дозволить підвищити їхню ефективність і забезпечити досягнення стратегічних цілей розвитку²².

Таким чином, соціальні інвестиції є важливим інструментом забезпечення економічного відновлення та довгострокового зростання України. Їх ефективна реалізація сприятиме формуванню стійкої,

---

²² OECD. *Social Investment and Inclusive Growth: A Strategy for the Future*. Paris: OECD Publishing, 2022. 128 p. URL: <https://www.oecd.org>

інклюзивної та конкурентоспроможної економіки, здатної адекватно реагувати на сучасні глобальні виклики.

4.3. Проблеми та перспективи розвитку соціальних інвестицій в Україні в умовах сучасних трансформацій

У сучасних умовах забезпечення людського розвитку значною мірою залежить від ефективності соціальних інвестицій. Саме вони формують базові передумови для підвищення якості життя населення та створення можливостей для всебічного розвитку особистості. Важливим є не лише обсяг таких інвестицій, а й раціональність їх використання, адже від цього залежить досягнення довгострокових соціальних результатів.

Актуальність соціального інвестування для України обумовлена наявністю низки соціально-економічних проблем, зокрема високого рівня бідності та відносно низьких показників якості життя у міжнародних рейтингах. У цьому контексті інвестування у соціальну сферу виступає інструментом не лише підтримки населення, а й стимулювання економічного розвитку держави. Зокрема, такі вкладення сприяють формуванню та накопиченню людського капіталу, активізації ринку праці, підвищенню добробуту громадян, а також зміцненню соціальної стабільності та екологічної безпеки.

Під соціальними інвестиціями доцільно розуміти сукупність вкладень ресурсів, що здійснюються державними органами, бізнес-структурами та домогосподарствами з метою вирішення суспільно значущих проблем. Їх ключовим завданням є покращення умов життя населення, розвиток освітнього та професійного потенціалу, а також забезпечення доступу до базових соціальних послуг.

Загалом інвестиційна діяльність, включаючи соціальну складову, відіграє визначальну роль у функціонуванні національної економіки. Вона створює матеріальну основу для реалізації соціальної політики та сприяє підвищенню ефективності економічної системи в цілому.

Особливу роль у підтримці соціальних перетворень в Україні відіграють міжнародні організації, які забезпечують фінансову, технічну та експертну допомогу. Їх діяльність спрямована на подолання ключових диспропорцій соціально-економічного розвитку, удосконалення системи державного управління та розвиток людського потенціалу. Водночас слід зазначити, що, попри збільшення обсягів зовнішнього фінансування та розширення програм підтримки, рівень практичного впровадження запропонованих рекомендацій залишається недостатнім. Це свідчить про

необхідність підвищення ефективності механізмів реалізації відповідних проєктів²³.

На регіональному рівні соціальні інвестиції охоплюють широкий спектр напрямів. До них належать розвиток системи освіти та охорони здоров'я, реалізація програм зайнятості, підтримка соціальних ініціатив і культурних проєктів. Важливе місце займають також інвестиції бізнесу у розвиток персоналу, покращення соціальної інфраструктури підприємств та впровадження стратегій корпоративної соціальної відповідальності. Не менш значущими є індивідуальні вкладення населення у власний розвиток, зокрема в освіту, здоров'я, фізичну активність і дозвілля, а також благодійна діяльність.

Активізація інвестиційних процесів є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку регіонів України. Саме інвестиції дозволяють мінімізувати негативний вплив кризових явищ та створюють підґрунтя для структурної модернізації економіки на інноваційній основі. У сучасних умовах, зокрема з урахуванням наслідків воєнного стану, значення соціальних інвестицій лише зростає, оскільки вони спрямовані на відновлення людського потенціалу та соціальної інфраструктури.

Серед ключових пріоритетів міжнародної підтримки в Україні важливе місце займають проєкти, спрямовані на розвиток людського капіталу, підвищення рівня зайнятості та соціальної інтеграції. Значна увага приділяється підтримці місцевих громад, забезпеченню гендерної рівності, реформуванню системи соціального захисту, а також захисту прав вразливих категорій населення, зокрема жінок, дітей, біженців і постраждалих від торгівлі людьми.

У подальшому важливим завданням є формування ефективної взаємодії між державою, бізнесом, міжнародними організаціями та громадянським суспільством. Така співпраця сприятиме більш результативному впровадженню соціальних реформ і досягненню цілей сталого розвитку. Водночас доцільним є адаптація та використання кращих європейських практик соціального інвестування з урахуванням національних особливостей, що дозволить підвищити ефективність реалізації соціальної політики в Україні.

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України суттєво трансформувала соціально-економічне середовище держави та загострила

---

²³ Чечель А. О., Тарасенко Д. Л. Розвиток соціального підприємництва в Україні в умовах підвищення турбулентності зовнішнього середовища. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 454-465. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-454-465](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-454-465)

наявні проблеми у соціальній сфері. Воєнні дії спричинили високий рівень невизначеності, посилили навантаження на систему соціального захисту та ускладнили забезпечення базових потреб населення. У зв'язку з цим соціальна політика потребує гнучкої адаптації до нових умов, з урахуванням змін у структурі та масштабах вразливих груп населення.

Одним із найгостріших викликів стало зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, які втратили житло, роботу та звичні соціальні зв'язки. Це створює додатковий тиск на ринок праці, систему соціального забезпечення, житлову інфраструктуру та освітні й медичні послуги. Водночас загострюються проблеми у сфері демографії та міграції, що впливає на довгострокові перспективи розвитку людського капіталу²⁴.

Суттєвих змін зазнала й структура соціально вразливих груп. Зокрема, значно зросла кількість осіб з інвалідністю, у тому числі внаслідок бойових дій. Поряд із цим збільшується потреба у комплексній реабілітації – не лише фізичній, а й психологічній. Особливо актуальними стають питання протезування, соціальної адаптації та повернення до активного життя ветеранів і постраждалих осіб.

Серед ключових ризиків сучасного етапу варто виділити погіршення демографічної ситуації, зниження народжуваності та міграційний відтік населення, що ускладнює відтворення людського потенціалу. Порушення балансу на ринку праці, скорочення доходів населення та зростання соціальної нерівності негативно впливають на загальний рівень добробуту. Крім того, посилюється навантаження на систему соціальних фондів, що потребує перегляду механізмів їх функціонування.

За таких умов одним із ключових завдань держави є формування ефективної системи управління соціальними ризиками. Це передбачає не лише визначення пріоритетів соціальної політики, а й впровадження дієвих інструментів реагування, здатних забезпечити соціальну стійкість і економічну безпеку країни.

У цьому контексті особливого значення набуває розвиток нових форм підтримки соціальної сфери, зокрема соціального підприємництва. У міжнародній практиці цей підхід зарекомендував себе як ефективний механізм вирішення соціальних проблем через поєднання підприємницької діяльності та суспільної місії.

---

²⁴ Снігова О. Платформа «Зроблено в Україні»: шлях до економічної стійкості в умовах війни. Дзеркало тижня. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/platforma-zrobлено-v-ukrajini-shljakh-do-ekonomichnoji-stijkosti-v-umovakh-vijni.html>

Відповідно до підходів Європейська Комісія, соціальні підприємства функціонують у кількох ключових напрямках. До них належить сприяння зайнятості та інтеграції вразливих груп населення, включаючи людей з інвалідністю та безробітних; надання соціальних послуг у сферах охорони здоров'я, освіти, догляду та соціального захисту; підтримка розвитку територій, зокрема депресивних регіонів і сільських громад; а також діяльність у таких сферах, як екологія, культура, спорт, інновації та захист прав споживачів.

Європейський досвід демонструє, що соціальні підприємства мають чітко виражену соціальну місію та спрямовують значну частину прибутку на досягнення суспільно корисних цілей. Наприклад, у Німеччині такі організації активно працюють із мігрантами, біженцями, молоддю та людьми з інвалідністю. Інноваційним прикладом є платформа Kiron, яка забезпечує доступ до освіти для біженців у дистанційному форматі. Водночас організація Social Impact вже тривалий час підтримує розвиток соціального підприємництва, надаючи консультаційну та інституційну допомогу²⁵.

Узагальнення міжнародного досвіду, зокрема здійснене Національний інститут стратегічних досліджень, дозволяє визначити ключові характеристики соціального підприємництва. До них належать поєднання економічної ефективності та соціальної цінності, орієнтація на вирішення суспільно важливих проблем, фінансова самодостатність і реінвестування прибутку у розвиток діяльності. Такі підприємства виступають каталізаторами соціальних змін, генерують інноваційні підходи до вирішення суспільних викликів і компенсують недоліки ринкових механізмів та державного регулювання.

Отже, в умовах сучасних викликів для України соціальне підприємництво може стати важливим інструментом підвищення соціальної стійкості, підтримки вразливих груп населення та сприяння відновленню економіки на засадах інклюзивного розвитку.

Важливо наголосити, що в умовах трансформації національної економіки та загострення безпекових викликів особливого значення набуває вдосконалення політики соціального інвестування як важливого інструменту зміцнення економічної безпеки держави. Соціальні інвестиції сприяють не лише підвищенню якості життя населення, а й

---

²⁵ Міщенко С., Міщенко, В. Соціальне підприємництво, як інноваційна модель в сфері зайнятості населення України. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2024. № 1(40). С. 33-43. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.40.2024.329191>

формуванню стійкого людського капіталу, що є ключовою передумовою довгострокового економічного зростання. У зв'язку з цим державна політика має бути спрямована на підвищення ефективності розподілу ресурсів у соціальній сфері та забезпечення їх цільового використання.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення політики соціального інвестування є посилення інституційної спроможності держави щодо управління соціальними процесами. Це передбачає модернізацію механізмів планування, фінансування та моніторингу соціальних програм, а також запровадження сучасних підходів до оцінювання їх результативності. Важливим є впровадження принципів прозорості, підвітності та орієнтації на результат, що дозволить підвищити довіру суспільства до державних інститутів та забезпечити більш ефективне використання бюджетних коштів ²⁶.

Не менш важливим напрямом є розвиток партнерства між державою, бізнесом та громадянським суспільством у сфері соціального інвестування. Активізація корпоративної соціальної відповідальності та підтримка соціального підприємництва створюють додаткові можливості для вирішення актуальних соціальних проблем, зокрема у сферах зайнятості, освіти та охорони здоров'я. У цьому контексті доцільним є формування сприятливого нормативно-правового середовища, яке стимулюватиме бізнес до участі у соціальних ініціативах та інвестуванні в розвиток людського потенціалу.

В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України особливої актуальності набуває спрямування соціальних інвестицій на підтримку вразливих категорій населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, осіб з інвалідністю та молоді. Це вимагає переорієнтації соціальної політики на принципи адресності, інклюзивності та довгострокової результативності. Водночас важливим є поєднання короткострокових заходів соціальної підтримки з інвестиціями у розвиток освіти, професійної підготовки та інноваційної зайнятості.

Окрему увагу слід приділити цифровізації процесів управління соціальними інвестиціями. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє підвищити ефективність адміністрування соціальних програм, забезпечити прозорість розподілу ресурсів та покращити доступ населення до соціальних послуг. Розвиток цифрових платформ і сервісів сприятиме більш оперативному реагуванню на соціальні ризики та

---

²⁶ Богацька Н. М. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>

підвищенню адаптивності соціальної політики до динамічних змін зовнішнього середовища ²⁷.

Таким чином, удосконалення політики соціального інвестування має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує інституційні реформи, розвиток партнерських моделей взаємодії та впровадження інноваційних інструментів управління. Реалізація зазначених напрямів сприятиме зміцненню економічної безпеки держави, підвищенню соціальної стійкості та забезпеченню сталого розвитку України в умовах сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволяє стверджувати, що соціальні інвестиції відіграють системоутворюючу роль у забезпеченні економічної стійкості та безпеки суспільства, виступаючи важливим чинником довгострокової стабілізації соціально-економічних процесів. Їх значення виходить за межі традиційного розуміння інвестиційної діяльності, оскільки вони спрямовані не лише на отримання економічного ефекту, а й на формування якісно нових умов функціонування суспільства, орієнтованих на розвиток людського потенціалу, підвищення рівня соціальної захищеності та зміцнення інституційної спроможності держави.

У ході дослідження встановлено, що економічна стійкість суспільства є багатовимірною характеристикою, яка формується під впливом взаємопов'язаних економічних, соціальних та безпекових факторів. У цьому контексті соціальні інвестиції виступають ефективним інструментом зниження вразливості соціально-економічної системи до зовнішніх і внутрішніх загроз, сприяючи підвищенню її адаптивності та здатності до відновлення.

Окрему увагу приділено дослідженню особливостей реалізації соціальних інвестицій в Україні, що функціонує в умовах складних трансформаційних процесів. Встановлено, що, незважаючи на наявність об'єктивної потреби у розширенні соціально орієнтованих інвестицій, їх практичне впровадження стримується низкою системних проблем. До ключових з них належать недостатній рівень розвитку інституційного середовища, обмеженість фінансових ресурсів, фрагментарність

---

²⁷ Мохненко А. С., Кішка І. О., Чмут О. О. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні з урахуванням досвіду європейського союзу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 2. С. 102-105. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.2.23>

державної політики у сфері соціального інвестування, а також недостатня мотивація суб'єктів господарювання до впровадження принципів соціальної відповідальності.

Разом із тим, результати дослідження підтверджують наявність значних перспектив для активізації соціального інвестування в Україні. Серед пріоритетних напрямів доцільно виокремити удосконалення нормативно-правового забезпечення, формування сприятливого інституційного середовища, розвиток механізмів державно-приватного партнерства, а також інтеграцію принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності у стратегії діяльності підприємств.

Таким чином, соціальні інвестиції слід розглядати як стратегічний ресурс забезпечення економічної стійкості та безпеки суспільства, що поєднує економічну ефективність із соціальною доцільністю. Їх активізація створює умови для формування більш збалансованої, адаптивної та соціально орієнтованої моделі розвитку, здатної ефективно реагувати на сучасні виклики. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розробку прикладних механізмів управління соціальними інвестиціями та поглиблення методичних підходів до оцінювання їх впливу на економічну стійкість у довгостроковій перспективі.

АНОТАЦІЯ

У розділі досліджено сутність і значення соціальних інвестицій у контексті формування економічної стійкості та безпеки суспільства. Обґрунтовано актуальність даної проблематики в умовах сучасних трансформаційних процесів, що супроводжуються посиленням соціально-економічних ризиків та невизначеності. Розкрито теоретичні засади соціального інвестування та визначено його ключові характеристики як інструменту довгострокового розвитку. Проаналізовано вплив соціальних інвестицій на підвищення адаптивності соціально-економічної системи та зниження рівня її вразливості до зовнішніх і внутрішніх загроз. Визначено особливості реалізації соціальних інвестицій в Україні та окреслено основні проблеми їх розвитку, зокрема інституційного та фінансового характеру. Доведено, що соціальні інвестиції сприяють формуванню людського капіталу, розвитку соціальної інфраструктури та забезпеченню інклюзивного економічного зростання. Обґрунтовано напрями активізації соціального інвестування в умовах сучасних викликів, з урахуванням необхідності інтеграції принципів сталого розвитку. Визначено перспективи

удосконалення механізмів реалізації соціальних інвестицій як важливого чинника зміцнення економічної стійкості суспільства.

Література

1. Амосов О., Дегтяр А. Формування людського капіталу в умовах інноваційної економіки: методологічний аспект. *Публічне управління: теорія та практика* : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Харків : Вид-во «ДокНаукДержУпр». 2011. № 3(7) С. 164–172.
2. Богацька Н. М. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>
3. Бондаренко А. В. Соціальне інвестування як фактор забезпечення соціально-економічного розвитку держави. *Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури*. 2009. № 5(79). С. 201–203.
4. Бутко М. П., Козловський С. В. Розвиток соціальної інфраструктури як чинник підвищення конкурентоспроможності регіонів. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. С. 45–52.
5. Воронцова А. С., Єльнікова Ю. В., Рудиченко А. Г. Структурно-функціональний підхід до ідентифікації відповідального інвестування. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2021. № 1. С. 36–42. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1-5>
6. Гайдук І. С. Значення освіти для розвитку людського потенціалу в Україні. *Розвиток людського капіталу*. 2024. С. 51–58.
7. Герасименко Г. В. Соціальні інвестиції: витоки ідеї та теоретичне обґрунтування поняття. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 2(60). С. 22–23.
8. Герасименко Г. В. Регіональні проблеми фінансування людського розвитку в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2010. Т. 2. № 3 (48). С. 123–127.
9. Іванова Т. В. Механізм соціально-відповідального інвестування на підприємствах. *Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"*. 2021. № 19. С. 160–163. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.231976>
10. Коваль О. П. Медичне страхування як складова соціального захисту населення в Україні. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 45–50.
11. Куйбіда В. С., Негода В. А. Соціальна інфраструктура та її роль у забезпеченні сталого розвитку території. Київ : НАДУ. 2018. 180 с.

12. Лехан В. М., Крячкова Л. В., Волчек В. В. Система охорони здоров'я в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Дніпро : Ліра. 2018. 224 с.

13. Ломачинська І. А., Супруненко М. Д. Формування концепту соціального інвестування у контексті сучасних глобальних викликів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. № 2(54). С. 45–52. DOI: <https://rinek.onu.edu.ua/article/view/297696>

14. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій : кол. монографія / За ред. Е.М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України. 2006. 356 с.

15. Міщенко С., Міщенко, В. Соціальне підприємництво, як інноваційна модель в сфері зайнятості населення України. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2024. № 1(40). С. 33-43. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.40.2024.329191>

16. Мохненко А.С., Кішка І.О., Чмут О.О. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні з урахуванням досвіду європейського союзу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 2. С. 102-105. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.2.23>

17. Сардак С. Е., Єгорова І. І. Зміст і спрямування соціально-відповідального інвестування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 236–240.

18. Снігова О. Платформа «Зроблено в Україні»: шлях до економічної стійкості в умовах війни. *Дзеркало тижня*. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/platforma-zrobleno-v-ukrajini-shljakh-do-ekonomichnoj-stijkosti-v-umovakh-vijni.html>

19. Точиліна Ю. Ю. Роль людського капіталу в інноваційному розвитку національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 26 (2). С. 88–91.

20. Фірстенко О. В. Інвестиції в людський капітал як драйвер економічного зростання в повоєнний період: український контекст. *Наукові праці МАУП. Економічні науки*. 2025. № 1. С. 45–52.

21. Чечель А. О., Тарасенко Д. Л. Розвиток соціального підприємництва в Україні в умовах підвищення турбулентності зовнішнього середовища. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 454-465. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-454-465](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-454-465)

22. Шандова Н., Мешкова-Кравченко Н., Стемковський В. Моделі інтеграції соціального інвестування у забезпеченні економічної безпеки в умовах ринкової нестабільності. *Herald of Khmelnytskyi National*

University. Economic Sciences. 2025. № 346(5). С. 274–281. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-39>

23. Шандова Н., Стемковський В. Потенціал соціального інвестування для забезпечення економічної безпеки в кризових умовах. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. № 1(15). DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0128>

24. Ящук Т. А. Сутність концепції людського капіталу. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4(21). С. 71–75.

25. Introducing the EBRD Knowledge Economy Index, European Bank for Reconstruction and Development. 2019. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/introducing-the-ebrd-knowledge-economy-index.html>

26. OECD. *Social Investment and Inclusive Growth: A Strategy for the Future*. Paris: OECD Publishing. 2022. 128 p. URL: <https://www.oecd.org>

27. Yelnikova Y., Plastun A., Makarenko I. Substantiation of the essence and typology of responsible investing as a mechanism of public investment policy. *Modern Economics*. 2020. Vol. 20. P. 105–111. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-17)

Information about the author:

Alla Vintoniak

Doctor of Philosophy in Natural Sciences (PhD),
Senior Lecturer at the Department of Management and Administration,
Ivano-Frankivsk Educational and Scientific Institute of Management,
West Ukrainian National University
32 Dnistrovska Str., Ivano-Frankivsk, 76015, Ukraine